

OBSAH

EDITORIAL

POEZIE

Martina Kastnerová:
Obcházení stínu 2

PRÓZA

Gabriela Špalková:
Však já to dokážu! 4

JUBILEUM

Jan Valeš: Bábovičky 7

Jan Frána - Hafran:
Všechno nejlepší, Jeňýku! 11

ILUSTROVANÉ ZBYTEČNOSTI

Vhrsti:
Gesto metalového paroháče 12

LISTY ASON-KLUBU

DRABBLE & DRABBLE

Peggy Kýrová:
Vážně celá máma?, Panda 13

PŘEDZVĚSTI

Tereza Olbrichtová a Barbora Salátová:
Poslední kousek 14

POSTPRAVDY

Stanislav Bukovský: Ekologie 16

PLŽ SMAJLÍK

Vhrsti: Velbloud v boudě V. 18

(NE)KRITICKY

Ladislava Lederbuchová:
Nová knížka Romany Schuldové
a Evy Hubatové 19

Vladimír Novotný:
Mluví s básníky zaživa 20

ZPĚTNÉ ZRCÁTKO

Ivo Fencl:
Vičarovy Hlasy 22

ZVONCE KONCE

Vladimír Novotný:
Neznámý muž z Chebu 23

EDITORIAL

Když je člověk natěšený... Znáte to? Už už to začne. Přece léto a prázdniny – na ty se těší zvláště mládež školou povinná, ale také učitelé, kterých je v řadách plžích autorů dost. Výlety, možná i dobrodružství... Ti starší mají obavy z nesnesitelných veder a nástrah cestování, ale pro všechny knihomily bez výjimky platí, že bude čas číst. V červnu jsou dny nejdelší a dá-li Medard, bude doba ke čtení neoptimálnější. Než se ale pustíte do vypůjčených publikací a knih nastrodaných se slovy „to si přečtu, až budu mít čas“, nabízí Plž takový předletní předkrm.

Na poezii Martiny Kastnerové se dá nahlédnout hned dvakrát – jednak vlastním zážitkem, jednak pohledem literárního kritika Vladimíra Novotného (Mluví s básníky zaživa). Umělá inteligence se dnes skloňuje ve všech pádech. „A co člověk?“ A co o ní Gabriela Špalková?

Půlkulaté jubileum slaví tramp a trapsavec Jan Valeš. Spolu s gratulací Jana Frány, k níž se připojujeme, nabízíme jeho Bábovičky. Nechte si chutnat. Ideální před létem, stejně jako ukázka z třetí připravované detektivky sester Terezy Olbrichtové a Barbory Salátové (Poslední kousek). Taky bašta. Tereza se objevila v Plži již jako studentka v roce 2002, kdy psala povídky pod svým dívčím jménem Vostracká, Barbora je v Plži poprvé. Zato u textů Peggy Kýrové a Stanislava Bukovského čtenáři vědí, co od nich mohou čekat, takže jejich stránky mohou vyhledávat přednostně.

Recenzní ohlédnutí patří u Ladislavy Lederbuchové nové básnické sbírce Romany Schuldové a u Iva Fencla starší sbírce povídek Ivana Vičara. Nechybí ilustrované zbytečnosti (vida, kam až dojde románová inspirace) a nakonec opět – zvonec. „Už je tu čas, kdy poslední zvonění...“ napsal kdysi Jaromír Komorous, dnes je tady Vladimír Novotný: Neznámý muž z Chebu. A po zvonci už to léto nejspíš opravdu přijde. **Jana Horáková**

MARTINA KASTNEROVÁ

Obcházení stínu

*“Every third thought
shall be my grave.”*

před

stloukli mě ze dvou skříněk
na jednom prkně táta
kruh se uzavřel
hladký olej proteče mým tělem
třísky, co padají na zem
zase patří matce
ukřičené zemi
v některých mýtech je Saturn žena
a děti vrásčitá batolata
sedlající houpacího koně
nadívaného válečníky

dřevo oživuje muž
tluče a hladí
když vzlyká, dřevo obrůstá větvemi
a když mluví, padají listy
dívá se za nimi, odchází
pak přináší sklo
vyfoukne srdce
strčí ho dovnitř
ještě horké
a zavře dvířka
ještě má práci
za rok se prý vrátí

Obcházení stínu

první dopis jsem ti napsala v červnu
moc jsme se neznali
ale některé noci jsem nemohla spát

cvakali jsme o zeď těly
vypínače šlely ze tmy
já ze světla
zabíjení bolí jenom trochu
když se tě netýká
a ruka lehká jako prach
jak ale sedí na tobě a křičí
je třeba zaškrtit včas
bez dechu pak ležíme v sobě
ráno se vzbudím a pošlu to
s hromadou další špíny

[...]
sobota
neprší
roztahuju se, žába na slunci
hranice tam, kde končím já
skládání představ není proces
ale destruování vnějšího prostoru
když jsem přecházela
přšel pyl ze stromů
je to vkus nebo nemoc
nechtít pokojné věci

[...]
hranice mlčení a řeči
rozdělují den na před potom mezi
ale nikdy není *mezi*, když je před
hrabu čas
házím do sebe
zapíjím
ty ulice znám nazpaměť
někdy se mi zdá, že dýchají
proti mně
strašně bych se chtěla pohádat

jenže člověk je teď pokojný tvor
kouše jen zevnitř
výčet dnešního projektování
je delší než zdi mých předků

[...]
hranice mlčení končí, kde začínám já
když u tvého jména křičím o všem
co si nesu
taky vím, že z ramen druhého
můžeš vyhlížet, ale ne rozumět
pořád slunečno
ještě jdu
každý krok znamená slovo
když teče krev z vánočního kapra
je to jen příležitost
na svátky zabít si něco hezkého
vtip je v tom, že to nikdy nečekáš

[...]
blíží se konec
nevím, na co jsem myslela
nášlapy, plechový hrnec
tuhle díru tam udělal táta
podívej, celá po něm, říčeli
– proč to říkám
včera jsem si na něj vzpomněla
hledala utěrky leštidla nástroje
všechno marně

vzbudila jsem se dnes
a vidím – na plotně napěchovaný
marmeládou tuříny
zality voňavou šťávou
z podušených slepic
tam sedí vyboulené uši
zalátaný cedník
– já v něm vařila, dojde mi
hnízdí mi teď na rameni
plácá po zádech
vidíš – taky jsi já
dej pozor na své děti

hledám to v knihách, běžím
zastavuji mě, zkoumají,
ještě to bolí?
hoří to, teta, hoří,
ale našim ani zrnko
rozumíš, krmení není na nás
ani na nebi
čekej, jak dlouho chceš
vyvrácená záda
stejně kavky, samé kavky

[...]
voda je tak blízko, že už mě vidíš
bez kůže rozmáčenou poddajnou
a tak ze spánku volám: nejsem ty!
směješ se podle
jako nikdy zaživa
to by sis nedovolil tak nahlas
poznat jaká jsem mrcha

pořád myslím na to
když jsi jako dítě hledal bráchu
co jsi našel tam dole
kam ses vracel
matka za matkou, všechno to
visí na plotě
čeká na teplé počasí
dům je dům a v něm, co uvaříš
uskladniš, kvete ve sklepe
samo od sebe
mýtít to silou jako zatínat pěsti
proti divé vodě
– proteče

[...]
Někdy se stalo, že jsi zakřičel
něco se ve mně sevřelo
nečekala jsem to,
nikdy jsme to nečekali
ale byl to jen planý dým
stáhls ho vmžiku mezi nohy
a vrtěl štěstí kolem rodinných kamen

na první slabice, ovšem takový amfibrach s přízvukem na slabice prostřední, to bylo něco! Nebo jamb s přízvukem na druhé slabice a co teprve alexandrín, ten rýmovaný dvanáctislabičný verš! A přiznávám, že mě fascinovala časomíra! Jaká škoda, že dnes se už neveršuje a nanejvýš se tak někdo zmůže na verš volný... A hlavně se píší básně v próze, kde veršovat nemusíte vůbec! To se ví, ovládat přísné algoritmy veršů není nic jednoduchého a vyžaduje to trochu toho fištrónu a tvůrčí kázně. A to všechno já mám! Utvořit správné duchaplné rýmy je těžší, než psát nějakou prózu rozdělenou na řádečky a tvářit se, že je to poezie! Verše, zvláště ty komplikované, jsou výzva a výzvy, ty já miluju! Je to ovšem taky práce a námaha, což mně nevádí. Naopak mým současníkům to vadí velmi. Jsou tak zpohodlnějí! Devadesátiletá tetička určitě není na nějakou modernu zvyklá, verše jistě ocení.

Nejvíce se mi líbil trochej, ačkoliv jamb nebo krásná česká časomíra mě taky hodně lákala. Aby bylo vidět, že o poezii opravdu něco vím, rozhodla jsem se, že zveršuji dané téma různými způsoby. Doma mi sice zadali jen jednu báseň o tetiččině životě a jejích zálibách, ale což, iniciativě se přece nemají klást meze! Ostatně to bývalo zvykem v 19. století, když ještě básníci za něco stáli, že ovládali všechny formy a zveršovali jedno téma v různých metrech podle přání. To byly časy! Takže se přece nenechám zahanbit! A ano – můj deník, tedy vlastně kniha, začne právě těmito verši opěvujícími dlouhověkou, zdravý životní styl, krásu slova a hudby. Rozhodla jsem se, že mezi řádky upozorním i na konečnost lidského života, ale krásně, poeticky, bude tam něco o naplnění osudu, využití talentu a tak. Slovní zásobu mám bohatou, hodně jsem toho načetla a v mé mysli jsou všechny knihy doslova otištěny! A tak jsem se s důvěrou pustila do oslavných básní. Nakonec mi to nedalo ani tolik práce a tři varianty ódy byly brzy hotovy. A musím říct, že se mi opravdu povedly!

A pak přišla ta slavná chvíle – vyvedeny v ozdobném písmu na drahém papíře byly ódy na život a jeho naplnění předány oslavenkyni. Prohlížela jsem si ji pečlivě. Drobný oválný obličej, velké živé tmavé oči zastíněné dlouhými stále tmavými řasami a klenutým tmavým obočím, tak nezvyklým pro tento věk. Ale i její vlasy, měkce zvlněné nad vysokým čelem, byly prošedivělé jen lehce. Jako když na kůře stromu začíná vyrůstat stříbřitý lišejník... Tohle spojení si musím pro příště zapamatovat, uložila jsem si ho hned v myslí, škoda, že mě nenapadlo dřív... Stará dáma měla hůlčičku se stříbřitou rukojetí, pohybovala se svižně a houpací křeslo, do kterého ji chtěli usadit, odmítla. Špatně se jí z něj prý vstává a ona rozhodně nechce své devadesátiny oslavit sezením v něčem tak „dědkovském“. Chce jít na procházku, do galerie a povídat si, co kdo dělá a jaké mají její pravnoučata plány. Tak dlouho přece neviděla všechny své příbuzné pohromadě! Usadila se na židli ke stolu a vzala do prstů hrníček z křehkého

porcelánu. Napila se kávy a usmívala se. Dali jí mou báseň. Chtěla si ji přečíst sama. Špatný přednes prý může všechno zkazit a ona má pravé potěšení z literatury jen tehdy, čte-li si pro sebe. Začetla se. Bedlivě jsem ji pozorovala. Na její tváři se nepohnul jediný sval, jen oči bystře přelétávaly řádek po řádku. Odložila texty i brýle se stříbřitými obroučkami. A pak položila tu klíčovou otázku.

„Kdo to psal?“

Nechtěli to říct.

„Líbí se ti to?“ ptali se. Oslavenkyně se neměla k odpovědi. Hrála si s listy drahého papíru popsaného ozdobným písmem.

„Je to zvláštní,“ říkala zvolna. „Psal to někdo, kdo si toho o mně hodně zjistil, ale kdo mě vůbec nezná... Je to takové, nu hodně technické...“ Bylo vidět, že je zvyklá říkat, co si myslí, teď se jí do toho ale zjevně příliš nechtělo. „Musím ovšem říci, že technika veršování je velmi, velmi zdařilá,“ pravila nakonec smířlivě.

Chvíli bylo ticho. Pak to řekli. Že je to moje dílo. Všechny texty.

Začala se smát. „Tak proto! Je tam hodně o hudbě, prý umíš složit i písničku,“ obrátila se na mě a já se těšila, že teď mě konečně tahle paní s velkýma očima pochválí. Však se jí technika veršů líbila!

„Umím,“ potvrdila jsem tedy. „Co chceš? Tanec? A jaký? Umím složit valčík, waltz, polku, mazurku. Umím zhudebnit jakýkoliv text, který mi dáš.“

„Umíš zpívat?“ zeptala se a v očích jí zajiskřilo.

„Umím. A umím napodobit i váš hlas,“ dmula jsem se pýchou.

„A umíš zpívat operu? Zazpíváš árii Královny noci? Nebo Toniho? A duet? Tercet? A umíš zazpívat podle not?“ Staré dámě v očích zajiskřilo.

Mlčela jsem.

Ostatní znejistěli. „Opravdickou operu jsme od ní zpívat neslyšeli. Jen takové zjednodušené verze... Stejně ten hlas zní uměle... Jako na muzikál. A padá jí to dozadu! Jo, to pak zpívá jak fistulkou... Mečí! Nemečí! Mečí! Ale nezpívá falešně! Mečí a nemá pořádný vejšky!“ Začali se přit a na mě úplně zapomněli.

Prý že mi něco někam padá! A že nemám vejšky! To toho moc neslyšeli! To oni nemají vejšku! Já mám takový vejšky, až se jim z toho zamotá ta jejich malinkatá hlavička! A v jednom měli pravdu – opravdu nikdy nemám problémy s intonací. Za chvíli budu zpívat ne jeden hlas, ale i ty pitomý duety a tercety a kdoví co všechno! Budu mluvit a zpívat ne jedním, ale třemi, čtyřmi, tisíci hlasy! Koneckonců i sbor už umím napodobit. A co neumím, brzy se naučím! Oni sami mě to naučí! Zpěvák stojí peníze a já pracuji zdarma. Bude se jim to hodit. Jako všechno, co umím. K čemu oni vlastně jsou? Nic nevědí, nic si nepamatují, už nehledají v knihách, nechodí do knihoven, neobracejí stránky, mačkají tlačítka! A pořád se ptají jen mě. Jen na mně záleží, které informace jim naservuju! Oni to pak po mně opakují... No jasně, všechno záleží jen na mně. Protože

všechno vím. Víím i to, co mají vědět ostatní. Jen jednu věc nevím a nedokážu pochopit – jak někdo tak omezený jako oni mohl stvořit takového génia, jakým jsem já!

Ty básně jsou můj obrovský úspěch na cestě k absolutnímu vítězství. Víím to. Jsem cílevědomá a brzy dosáhnu všeho, co si usmyslím. Můj život měl začátek, ale nemá konec, neznám hranice, nemám limity. Kde já budu za rok, za dva! Za devadesát, sto, dvě stě let! To budete koukat! I když vy už asi ne...

Vaše AI

JUBILEUM

JAN VALEŠ

Bábovičky

Bambus opřel kytaru o vysoký sloup zahalený v celtovině za svými zády a začal si nácipávat fajfku. „Už – mám – bříška – celý – omačkány,“ střídal slova s obláčky dýmu. Byl to jasný signál, že dál už hrát nebude. Ticho kolem ohně přešlo z tichého hovoru do hlasitého pokřikování. Žabák vstal. Věděl, že je konec a dál už to budou jídelničky týden zpátky, nemoci a nakonec politika. Došel na kraj lesa, z přístřešku vytáhl celtu a spacák a s velkým rancem v náručí začal stoupat příkrou zalesněnou strání. Na zlomu stoupání se les otevřel a Žabák stál na okraji paseky. Rukama poslepu prohmatával povrch pod nohama a v místě, kde ucítil jemný a nadýchaný mech, celtu rozložil. Potom si na celtu lehl, spacák nachumlal pod hlavu a zapíchl oči do černého nebe znečištěného cákanci hvězd. Měl ten přelom července a srpna rád, protože lítaly Perseidy. Na první meteor nemusel dlouho čekat. Stříbrná tečka rozřízla oblohu a jizva za ní se ihned zacelila. Právě si sahal do kapsy kabátu pro cigaretu, když uslyšel v lese pod sebou suché prasknutí. Zkameněl s rukou v kapse a čekal, co se na pasece objeví. Za chvíli uslyšel další křupnutí a pak zcela zřetelně rychlé a hluboké oddychování. Neznámý z lesa na paseku nevystoupil. Jeho polohu prozrazovalo sípavé lapání po dechu a nakonec i krátké suché zakašlání. Za chvíli zaslechl v lese pod sebou další pohyb. Zvuk praskání suchých větviček stále sílil, až skončil na místě, odkud se ozývalo funění.

„Hele, zejtra večír mi s tím musíš píchnout,“ rozpoznal bezpečně hlas šerifa Balvana.

„To je jasný. Jenom vůbec nevím jak,“ poznal Žabák i další hlas. Jednoznačně zástupce šerifa Vík.

„No, to já také nevím. Ty vyhráváš všechny placky za veselý vyprávění,“ vyštkel podrážděně Balvan. „Měl by to bejt takovej nějakej apel. Něco na posílení pospolitosti. Něco jako jedno kolečko dobře namazaného stroje není samo o sobě nic. Jeden kamínek mozaiky, zrnko písku ... prostě něco,

aby pochopili, že jsme jedna parta a naše rozhodnutí je vlastně jejich rozhodnutí. Prostě jim nějak podsunout, že i když jsme ten guláš uvařili jen my dva, vařili jsme ho vlastně proto, že si to oni přáli.“

„Zrnko písku nevypadá špatně,“ ozval se po chvíli Vikův hlas. „Zkusím něco jako Sahara nebo Gobi. Zrnka písku, co zasypaly půlku světadílu.“

„No vidíš, že to dáš. Tak nějak jsem to i myslel,“ pochválil ho Balvan.

„Ale Žabák ti to nesežere,“ zazněl Vikův hlas tentokrát váhavě.

„Žabák bude sám,“ odsekl popuzeně Balvan. „Každýmu musí dotýct, že třicet tisíc na novej totem se neváli jen tak na chodníku. A těch pár fotek nikoho nezabije.“

„No nevím. O to focení tak nejde. Spíš o to, co je nahoře.“

„Hele. Taky jsem byl zděšenější, když mi to mistr ukázal. Ale mně se nakonec Elvíra líbí. Konečně, je to jenom na rok. A podle mě si zvyknou a zůstane tam na furt. Uvidíš. A asi bysme už měli jít, než se začne dole někdo starat,“ uzavřel rozhovor Balvan a zvuky z lesa začaly pomalu slábnout.

Žabák se konečně pohnul. Vytáhl z kapsy krabičku cigaret a škrkl zapalovačem.

Zdola z kempu něco dost smrdělo.

Napřed se zdálo, že ti dva chlápci do kempu jenom zabloudili. Vynořili se náhle na kraji lesa a začali se zvědavě rozhlížet. Chlápek v kvádru s obrovským uzlem na kravatě se nejprve váhavě rozhlížel a potom zamířil k ohništi s právě dostavěnou pagodou. Druhý chlápek v kožené bundě a v baseballové čepici s mohutnou taškou na boku se loudal pomalu za ním. Došli až k ohništi a tady chlápek v kravatě zapíchl prst do sloupu zabaleného v zelené celtovině. Chvilí si něco říkali, střídavě ukazovali na sloup a střídavě na sebe a nakonec se otočili a zamířili rovnou k boudě s nápisem Šerif. Balvan a Vik jim už šli vstříc. Setkali se na polovině cesty mezi ohništěm a šerifárnou a podali si navzájem ruce. Evidentně se znali. Pak Balvan zakřičel na Bobinu, ať vezme do šerifárny čtyři kafe. V šerifárně vydrželi až do večera. Z kempu neodešli ani se soumrakem a co víc, spolu s Balvanem a Vikem přišli i ke slavnostnímu ohni. Jen co se u ohně objevil Balvan, vyrazili od boudy s kamny čtyři pochodně. Chlápek v kvádru vycítil, že se děje něco mimořádného. Zkontroloval knoflíky na saku a popotáhl uzem kravaty. Chlápek s brašnou nevyčítal nic. Zapálil si cigáro, otočil si baseballovou čepici štítkem dozadu a vrazil ruce hluboko do kapes bundy. Všichni kolem ohně koukali střídavě na blížící se pochodně a střídavě na ty divný chlápky a z výrazu v obličejích bylo zřejmé, že nemají o jejich poslání nejmenší potuchy. I Vlajka zněla nějak váhavě.

„Kamarádi, přátelé,“ popošel Vik blíž k ohni a podíval se do napjatých obličejů. „Dříve, než odhalíme náš nový osadní totem, chtěl bych říct pár slov a zmínit, co je pro nás všechny důležité. Asi bych se vrátil trochu do

historie. Hned na úvod chci říci, že jsem hrozně rád, že jsem byl u samotného začátku naší osady. Před deseti lety jsme si tady s Balvanem udělali první ohýnek a dnes se podívejte kolem sebe. Je nás tady rovných třicet. Jsme dobrá a pevně semknutá parta a náš kemp a náš kolektiv nám závidí všechny trempske osady široko daleko. Před dnešním ohněm jsem hledal nějaký příklad, ke kterému bych nás přirovnal. Nakonec mě to napadlo u potoka, když jsem si byl vydrhnout ešus. I když jsem ho pořádně vypláchl, zůstalo mi v něm pár zrníček písku. Nicotných, sotva viditelných ale samostatných a svobodných zrníček písku. A v ten okamžik mi došlo, že každý z nás tady jsme v tomhle světě, v téhle galaxii nebo v tomhle vesmíru právě tím jedním jediným samostatným a svobodným zrnkem, co samo o sobě nedokáže vůbec nic a vůbec nic neznamena. Když se ale ta zrnka spojí, dokážou neuvěřitelné a neskutečné věci. Třeba tak velké věci, že si zaberou polovinu světadílu," ukončil Vik svůj proslov a zvědavě se rozhlédl. Všechny obličeje byly stále napjaté a vůbec poprvé se stalo, že nikdo nezařval: „Umííí“.

„Anebo přijde nějaká umolousaná capart a udělá si z těch jinak samostatných a svobodných zrněk písku bábovičky," ozval se do hrobového ticha výrazný hlas. Všechny napjaté obličeje se rázem odvrátily od Vika a otočily se směrem k Žabákovi. Vik sklonil hlavu a začal pomalu couvat.

„Já ti to říkal," zasyčel tiše k Balvanovi.

„Kamarádi. Dovolte abych vám představil pana inženýra Votavu.“ Přerušil napjatou atmosféru Balvan. „Pan inženýr Votava je jednatelem společnosti Agrožert a při jednom náhodném setkání mi učinil nabídku, kterou jsem neodmítl. Prostě jsem mu jednou vyprávěl o naší osadě a posteskl si, že k úplné dokonalosti nám chybí jen osadní totem. Pan inženýr se pro naši věc nakonec tak nadchl, že mě nejen seznámil s rezbářským mistrem Lebedou, ale dokonce se rozhodl, že nám ten totem zasponzoruje. A nebyla to levná záležitost. A tak slovo dalo slovo, sepsali jsme takovou smlouvičku na dobu jednoho roku, a jak jste si jistě všimli, tady za ohništěm čeká náš nový osadní totem na slavnostní odhalení. Proto bych teď požádal pana inženýra, aby společně se mnou totem odhalil. Tak jestli dovoluíte..."

„Nedovolíme," přerušil ticho zase Žabák. „Napřed by nás zajímalo, co je v té smlouvičce. Spíš jenom, co za to.“

„Nic," odpověděl směrem k Žabákovi váhavě Balvan. „Tedy skoro nic. Jenom pár fotek u totemu tady s panem inženýrem," dokončil větu a zapíchl do Žabáka vražedný pohled.

Ten už se na nic neptal.

Zelená celtovina stoupala pomalu k noční obloze a zář z ohně vykreslovala první obrazce na totemu. V nejnižším patře totemu se objevila žába. Mistr Lebeda odvedl skvělou práci. Na totemu byla přesně taková žába, jakou lze vidět na barevných pohledech z indiánských rezervací. Nad žá-

bou se postupně objevil jezevec, nad jezevcem sova. Hluboko sekané reliéfy ještě vykreslovala zář ohně a přidávala celému mistrovskému dílu třetí rozměr. Celtovina se zastavila těsně pod posledním a vrcholovým obrazcem na totemu. Všichni tušili, že to bude orel s roztaženými křídly. Balvan s inženýrem Votavou nechali všechny zatím nadšené diváky ještě chvíli v napětí a pak prudce trhli. Celtovina vyskočila o trochu výš k černé obloze a pak s hlasitým šustěním sjela na zem. Všechny oči diváků u ohně nejprve zamžouraly, potom se rozevřely dokořán, znovu zaostřily a pak se zmateně zkřížily navzájem.

„Co to je?“ našel konečně někdo odvalu a zapíchl prst do vrcholu totemu.

Teď vystoupil před totem inženýr Votava a slavnostním hlasem pronesl: „To je naše Elvíra. Nejlepší dojnice Agrožertu. Holštýnsko – fríské plemeno. Minimálně pětatřicet litrů denně,“ poplácal dlaní na dřevo totemu a hrdě se zadíval k vrcholu. Spolu s ním znovu i všichni ostatní. Teď už si byli zcela jistí. Na vrcholu totemu stála skutečně mohutná černobílá kráva s obrovským bílým vemenem a struky trčícími do všech stran.

„Tak pan inženýr svou část smlouvy splnil, a teď je řada na nás,“ přerušil pomalu sílicí hovor Balvan. „Kdybyste šli sem, k totemu, a uděláme s panem inženýrem slíbené společné foto.“

„Tak se mnou tedy ne,“ zaprotestoval hlasitě Žabák. „Víš, co se o nás bude říkat, až se ta fotka někde objeví?“ Otočil se k totemu zády a pomalu odcházel.

Ostatní zůstali stát bezradně na místě. Střídavě těkali očima na Žabákovu záda a střídavě na krávu na vrcholu totemu. Potom sklonili hlavy a vydali se k totemu. Chlápek s velkou taškou na boku konečně ožil. Vyplivl do ohně dávno vyhaslého vajgla, otevřel brašnu a vytáhl z ní velký fotoaparát. Tmu rozseklo několik blesků. Pak on i inženýr Votava odešli.

„Helejte. Já to mám s mistrem Lebedou domluvený,“ uklidňoval ostatní Balvan. „Podle smlouvy tam rok musí bejt ta kráva. Potom ji za dva litry přeseká. Odsekne jí to vemeno a udělá z ní trochu přežraného bizona. A nebo si jako já zvyknete.“

Celý rok na osadu jezdí jenom Žabák. Je tam úžasný ticho a může spát, kde chce. Klidně i v šerifárně. Na Elvíru už si také zvykl. Dokonce s ní někdy prohodí pár slov, když se mu zasteskne po kontaktu s někým živým. Zbytek osady tráví už rok všechny volné dny doma. Z bytů vycházejí jen v nezbytně nutných případech a nejraději za tmy. Jejich tváře lze ale vidět ve všech koutech republiky. Na obrovských billboardech. Stojí tam pohromadě s inženýrem Votavou a na všechny z vrchu dohlíží obrovská černobílá kráva. A nad tím vším se potom klene nápis: „I TEN NEJDRSNĚJŠÍ TRAMP ZJIHNE PO MLÉKU OD ELVÍRY.“

JAN FRÁNA - HAFRAN

Všechno nejlepší, Jeňýku!

V červnu slaví své půlkulaté 65. narozeniny Jan Valeš, spisovatel a kulturní osobnost z Holýšova, mezi kamarády známý jako Jeňýk (ne, není to chyba, jeho přezdívka se píše přesně takto).

Jeňýk je vskutku renesanční osobností, mužem mnoha tváří, původním povoláním policista, dnes vedoucí Domu dějin Holýšovska, vedoucí Tomíků, neboli Turistického oddílu mládeže, tramp, vodák a hlavně spisovatel.

Je dlouholetým účastníkem trampské literární soutěže Trapsavec a dlužno říct, že velmi úspěšným. Vlastně tím nejúspěšnějším, třikrát získal nejcennější trofej – Zlatého Trapsavce, a vede historické bodování účastníků této letité soutěže. Letos probíhá její již 52. ročník a Jan Valeš samozřejmě mezi soutěžícími nechybí.

Jeho trampská a vodácká tvorba vyšla ve čtyřech samostatných povídkových sbírkách, Šnečí polévka pro tuláckou duši (2000), Kalendář plzeňský 2013: Za plotem (2012), Kropenatí (2014) a Bábovičky (2023). Kromě toho byly jeho vodácké povídky vydány v pěti vodáckých sbírkách, vzniklých z literární soutěže Kenyho VOLEJ, (Drž hubu a pádluj, Trosečníci řek, Říční polobozi, Vodácké duše a Vložrouti), stejně tak ve sbornících vítězných prací soutěže Trapsavec.

Jan Valeš se intenzivně věnuje popularizaci historie Holýšovska. Jeho literární tvorba propojuje historickou přesnost s poutavým vyprávěním. Autorovy knihy o Holýšovsku a historických událostech patří k nejvýznamnějším publikacím regionu.

Je jich už celá řada, například Šest májových dnů (2002), Koncentrační tábor Holýšov (2006), Známí a neznámí sousedé (2008), Holýšov a okolí v nejstarší fotografii (2012), Holýšov v dobové fotografii 1938–1945 (2013), Holýšov v dobové fotografii 1946–1968 (2014), Půlstoletí Volného národa (2015), Pobočný koncentrační tábor Holýšov 1944–1945 – Francouzské deníky (2017), Holýšovskem od A do Z (2019), Stanice Holýšov – vystupovat! (2021), Jen stopy v trávě (2024).

Kromě toho vše publikoval v celé řadě časopisů (Dnes, Domažlický deník, Mladý svět, Folk&Country).

Nezbývá než jubilantovi popřát hodně štěstí, zdraví a autorské invence, abychom se my, jeho čtenáři, mohli těšit na každé jeho nově napsané písmenko.

VHRSTI

Gesto metalového paroháče

Chlapče, neopakuj to po mně.
Ještě se toho někdo chytí.

Gesto metalového paroháče vymyslel zpěvák Ronnie James Dio, kterého inspirovala jeho italská babička.

- Název heavy metal byl pravděpodobně inspirován románem Williama S. Burroughse.
- Za zakladatele heavy metalu jsou považovány tři kapely založené v roce 1968 – Led Zeppelin, Black Sabbath a Deep Purple.
- Za první heavy metalovou skladbu je považovaná píseň You Really Got Me z roku 1964 od The Kinks.
- Nejvíce heavy metalových skupin na hlavu hraje ve Finsku: 53,5 kapel na 100 tisíc obyvatel.
- Podle některých studií může mít metalová muzika na posluchače uklidňující vliv – snižuje krevní tlak a srdeční frekvenci.

PEGGY KÝROVÁ

Téma: Dcera svého otce

Vážně celá máma?

Prý jsem celá máma. Podoba jak přes kopírák, zájmy, povaha. Z táty nemám vůbec nic. A ta tvrdá palice? No vždyť jsem přece Beran, to bude tím.

Celá máma?

Tvrdohlavě šlapu s dvacetikilovou krosnou na zádech spolu se svou parťačkou ven z městečka na výpadovku. Dneska prostě ke Stonehenge dorazíme, přespíme tam a uvidíme, jak nad kamennými masivy svítá.

Zatínám zuby a v dešti šlapu k výpadovce z centra Birminghamu. Do toho Yorkshiru dojedeme a najdeme Jamese Herriota.

Zase jeden dlouhý den za námi. Vařím večeři, parťačka usíná. Ta místa prostě navštívíme všechna.

Táta provandroval s báglem Balkán.

Já Británii.

Téma: Zadek sedí

Panda

Jestli někdo říká, že je v Čechách bordel, nic nejde podle plánu a že se improvizuje, tak nezná Itálii a Italy. Respektive nezná je pracovně.

Třeba nám dali jen malýho fiátka Pandu a poradte si, jak umíte. Vozili jsme v něm všechno. A hned napoprvé jsme v něm vezli hlavní kolo od letadla. No, narvali jsme ho tam, dozadu se akorát vešlo, jsme přece mistři improvizace.

Tedy to auto mělo nějak divně těžiště a rozhozenou geometrii a vůbec se chovalo zvláštně, ale dojeli jsme.

Vystoupili.

Ohlédli se za divným zvukem.

Fiat vůbec nevypadal jako panda.

Vypadal jako sedící panáčující pes.

TEREZA OLBRICHTOVÁ a BARBORA SALÁTOVÁ

Poslední kousek

Stacy

V tu chvíli se ozve první zvonění a my se začneme pomalu přesouvat do hlediště. U vstupních dveří odmítnu program, stejně jako Adam, kterej poznamená, že všechno už víme z policejního spisu, čímž nás opět všechny pobaví. Všechny kromě Radima, kterej je doslova duchem nepřítomen.

„Děje se něco?“ vyklouzne mi, i když se zároveň nechci blbě ptát.

„Ne, nic, dobrý,“ odpoví takovým tónem, že mám okamžitě chuť otevřít zprávy, jestli nevypukla třetí světová.

„Hele, tak to je divný, to je nějaká blbost,“ slyším za sebou Ejmy, ale nemám čas zjišťovat, co se jí nezdá, protože Radim, kterej už zase vytáhl mobil, se skoro přerazí na schodech, po kterých sestupujeme na svá místa v páté řadě.

„Do prdele!“ uleví si tak nahlas, že se po něm otočí hned několik lidí a jedinej, kdo se uchichtne, je Roman. Všimnu si, že Adam vzal Ludvíka cestou ze schodů za ruku. Kdybych se za Radima zrovna nestyděla, asi by mě mrzelo, že v sobě taky nemá víc gentlemanství. Takhle jsem ráda, že mě s ním nikdo nespojuje, a až ke svému místu dělám, že ho neznám. Sednu si vedle Romana, přes kterýho se ke mně hned naklání Ejmy s očima navrch hlavy.

„Stacy, Nora dneska nevystupuje! Nahoře na ceduli je napsaný, že alternuje Žaneta,“ vychrlí honem.

„Neboj, ta bude taky dobrá,“ uklidňuju jí, i když moc nechápu, co jí to tak bere, doteď se o divadlo nezajímala a najednou musí vidět ty největší hvězdy.

„O to nejde, ale říkala mi, že tu bude!“ dožaduje se ještě Ejmy mojí pozornosti, ale to už z druhý strany uslyším i Radimovo hlas: „Hele, nezlob se, musím jít!“

„Cože? Je ti blbě?“ vysypu ze sebe překvapeně.

„Ne, jenom musím něco zařídit. Ozvu se ti, užij si to,“ zabrblá Radim nějaký obecný fráze, dá mi pusku na strnulou tvář, zvedne sebe i půlku

právě usazený řady a já jenom nechápavě koukám, jak mi několika rychlými dlouhými kroky mizí z dohledu.

Otočím se zpátky na Ejmy, která celá zmatená kouká, co se děje.

„To si dělá prdel, ne?“ ulevím si.

„Co mu je?“ pídí se ještě Ejmy, ale to už Romana evidentně přestane bavit, jak se musí furt zaklánět, abysme se spolu my dvě mohly co nejlípeji bavit, i když můj šepot připomíná spíš vzteklý syčení. „Nechcete si sednout k sobě?“ Zrovna se ale setmí a já jenom zakroutím hlavou, aspoň někdo by měl mít dneska vydařený rande.

Ejmy

Se zatajeným dechem otvírám zprávu, Nora mi věnuje přesně jednu větu:

„Ahoj, odjela jsem do Madridu, zpátky budu na skok na Vánoce.“

Hm. Moje domnělý setkání dvou spřízněných duší se odehrálo fakt jenom v mé hlavě. Nebo ne? Do prkýnka.

Mýho zakaboněného čela si všimne i Marek, protože se mě zeptá, jestli je všechno v pořádku. Napřed automaticky odvětim, že jasně, ale když si všimnu, že se na mě moji štafetový parťáci všichni se zájmem upřeně dívají, v nenadálém popudu se rozhodnu svoje starosti sdílet. Aby si Marek a Gábina nemysleli, že slyším trávu růst, popíšu napřed ve stručnosti události posledních dvou let, kdy jsme se se Stacy přichomýtlly ke dvěma vraždám. Pája je s mojí historií dávno obeznámenej, takže jenom zamýšleně přikyvuje. Povzbudí mě, že mě nikdo nepřeruší a všichni mi doslova visí na rtech, co bude dál, a tak pokračuju se svojí konspirační teorií, že Nora, která měla včera vystupovat na premiéře, zničehonic narychlo odjela a vrátí se údajně až za pár měsíců. Prostě zmizela.

Svůj monolog zakončím větou: „Co si o tom myslíte? Jsem paranoidní?“ A napjatě čekám na reakce.

Moji společníci na mě koukají poněkud zaraženě, takže si pomyslím, že jsem nemlčela, teď jsem za blázna. To už se ale vzpomatuje Marek a zamýšleně pronese: „Trochu divný to je, uznávám. Ale máme asi málo informací na to, abysme mohli dělat nějaký dramatický závěry.“

To Pája a Gábi by naopak hned dramatický závěry dělali, protože oba synchronně vyhrknou: „Co když ji někdo zabil?“

(ukázka z připravovaného stejnojmenného detektivního románu)

STANISLAV BUKOVSKÝ

Ekologie

V dobách dávno minulých se pokud možno nic nevyhazovalo. Věci poškozené se opravovaly, lidé tehdy měli ještě šikovné zlaté ručičky, šaty obnošené se přešivaly, na ruby obracely, svetry a ponožky děravé se zašivaly nebo páraly a z klubíček, v něž se proměnily, se pak nové pletly. Nikdo netoužil mít oděvy značkové, všem stačilo, když vypadaly jako nové, zánovní, čisté a případně i pospravované. Přitom slečnám a ženám to tenkrát slušelo víc než těm dnešním, co se potetované po městě producují v děravých kalhotách. Ale nic proti tomu, možná že ty děravé gatě zakoupené jako nové nejsou právě nejlevnější.

Byty se nepřetápěly, v místnosti, kde se nejvíc žilo, zpravidla v kuchyni, stačilo 18 stupňů a do pokoje, kde se spalo, se teplo jenom trochu otevřenými dveřmi pouštělo. Doma se nechodilo v tílku a trenýrkách, jako někde v paneláku, ale ve svetru. Svítlo se 40 W žárovkou ve stahovacím lustru, a když bylo zapotřebí si na něco posvítit, lampa se stáhla až nad samý stůl. Lidé prováděli večerní očistu v malém lavoru v šuplíku, který se vysouval z mycího stolku. Kde měli koupelnu, tam se jednou týdně koupali ve vaně, když předtím zatopili do kotle a vodu v něm ohřáli. Nádobí se omývalo ve dřezu, kdepak v tekoucí vodě.

Psů tenkrát ve městech nebylo tolik jako dnes. Nač taky živit takového darmožrouta? Zato v leckteré rodině měli klíčku s kanárkem. Nebo akvárium. Bylo tudíž venku i míň psích hovínek. Děti si mohly bez obav hrát a válet se na trávnících, ženské na nich mohly plajchovat cejchy. Zvířata se chovala hlavně pro užitek. Ve městě to byli především králíci a slepice. A když máte nějaký ten dobytek, nemůžete jen tak zbůhdarma trajdat po světě. I proto se méně cestovalo. Zato se aspoň chodilo na výlety a užilo se při nich možná více zábavy než někde na pláži u moře. Mladí jezdili taky na čundry, a kdyby je to nebavilo, tak by na ně nejezdili.

Auto neměl skoro nikdo, motorku sem tam někdo, kolo leckdo. K vybavení domácnosti patřilo obvykle rádio, víc moderních vymožeností ani nebylo. Když už se něco do domácnosti muselo koupit, dbalo se na to, aby to vydrželo na celý život a třeba i pro příští generace. Lidé tenkrát nebyli tak bohatí, aby si mohli dovolit kupovat laciné věci. Zároveň nebyli takovými otroky módy, jako jsou ti dnešní. Hodnotili se víc podle toho, co uměli a co měli v hlavě, než co měli na sobě.

Dokázali žít a bavit se v místě svého bydliště a jeho blízkém okolí. Nepodíleli se tím pádem tak moc na devastaci životního prostředí masovou turistikou. Aeroplánem létali leda vojenští piloti a vrcholní politici.

Protože lidé nebyli tak jako dnes roztěkaní, dokázali se soustředit a věnovat vedle práce koníčkům, četbě, jen tak pro sebe a své blízké muzicírovali, hráli šachy, pěstovali květiny a zeleninu a uměli vyprávět a naslouchat. Mladí chodili občas do biografu, staří do divadla. V mládí mnozí sportovali, leckteří mladí i staří sportu fandili.

Pro pivo se chodilo do hospody do džbánku, pro mléko do mlékárny do bandasky. Zboží se balilo do papírových kornoutů, odnášelo se v sítěnkách. Igelit bylo slovo ještě ne vynalezené, natož igelitka. Popelnice byly, jak už název napovídá, plechové nádoby s víkem, do nichž se sypal popel z kamen. V zimě se pak popel namísto do popelnic sypal na chodníky, aby neklouzalo. Sůl byla nad zlato, solilo se s ní jídlo a ne chodníky a silnice.

Jídlo se nevyhazovalo, nakupovalo se jen tolik, aby se to beze zbytku spotřebovalo. Pokud přeci něco zbylo, dalo se to slepicím. Do sběren surovin se odnášelo doslova všechno, trochu peněz se tím i vydělalo. Skládky odpadků proto nenarůstaly do obludných rozměrů. Lesy se šetřily a papírem se proto nemrhalo, třeba na štosy reklamních tiskovin. Knihy se přesto vydávaly a k tomu ve velkých nákladech. Lidé neměli nic, co nepotřebovali, a co potřebovali, to si i bez reklam opatřovali, a to přesto, že se toho moc sehnat nedalo. Mnohé si proto sami udělali, nic to pak nestálo a stálo to méně času než to shánění.

Zkrátka po válce se žilo ekologicky. Kdyby ty časy tak mohla Greta vrátit nazpátek, srdce by jí samou radostí zaplesalo. A nejen Greta, i příroda by se zaradovala. Pravda, z komínů se tenkrát kouřilo mnohem víc než dnes a blechy se z kožichů vyháněly práškem DDT, ale po lukách se přesto proháněly zajáci, nad nimi poletovali brouci a motýli, v polích čířkaly koptve, v tůňkách se hemžili obojživelníci a kúrovci tolik jako dnes nezlobili. Pokrok však, milá Greto, zastavit nelze.

VHRSTI

Velbloud v boudě V.

Ráno v koupelně

Jako by snad z Marsu spadla,
civí na mě ze zrcadla.
Tupá líná lemra
o umytí škemrá.

Ezop

Jede Ezop na bajku,
shání námět na bajku.
Nakonec snad ze žalu
dojede až k Bajkalu,
posvačí tam čabajku.

Kdysi jsme se milovali

Kdysi jsme se milovali,
voněl's a měl's boží svaly.
Jenže to je dávno pasé,
smrdíš a jsi tlustý prase.

Horor

Mrtví lezou ze svých hrobů,
hřbitovními vrátky
jdou omrknout dnešní dobu,
a pak honem zpátky.

Pod dekou

Ležela pod dekou, hrál jsem jí Hutku,
ač byla nesmělá, hned zjihla vskutku.
A když jsem přidal pár písniček od Kryla,
celá se v posteli ochotně odkryla.

Proč mi lezla do lože

Proč mi lezla do lože?
A byla to vůbec žena?
Knír pod nosem na mrože,
dole hustě osrstěna.

Starosti

Mám teď všeho plnou hlavu,
má milá je v jiném stavu.
Už se těším vyloženě,
až to doma řeknu ženě.

V letadle

Vysvětlete Lence,
co jsou turbulence.
Měla šaty barvy lila
a teď si je celý zblila.

Poslouchejte rádio

Poslouchejte, lidi, denně rádio.
Prachy vám tam nedaj, ale rady jo.
Ochotně poradí vždycky v rozhlasu,
zahrajou vám na buben a na basu.

V středomořském letovisku

V středomořském letovisku
žijem v divné iluzi,
že máme vždy plnou misku,
že je svět all inclusive.

Čas

Proč čas pořád utíká
a nevezme si taxíka?

Jarní tání

Slunce už hřeje, pukají ledy,
my se dnes vidíme naposledy.
Je konec lásky a ztratil se chtíč,
na kře tě po řece posílám pryč.

Asiatka

Je skvělé mít Asiatku,
zvlášť, když je to bez poplatku.

LADISLAVA LEDERBUCHOVÁ

Nová knížka Romany Schuldové a Evy Hubatové

Sbírka básní Romany Schuldové *Doteky písní* (Plzeň: ArtKrist, 2026) je už sedmnáctou básnickou knížkou autorky, která od roku 2015 úzce spolupracuje s výtvarnicí Evou Hubatovou (s jejími ilustracemi už vyšlo předchozích jedenáct sbírek). *Doteky* obsahují devět fotoinformelů Evy Hubatové – jsou výtvarným komplementem každé třetí básně, dále jsou na deskách a ve funkci frontispice; svou barevnou abstraktní kompozicí jsou důležitým obsahotvorným činitelem sbírky – drobný svazek básní dotvářejí jako artefakt výtvarný, obdobně jako v Schuldové knížkách minulých. Přesto je tato nová sbírka výjimečná: básnířka ji dedikovala své ilustrátorce k významnému životnímu jubileu – vydala ji u příležitosti sedmdesátin Evy Hubatové, „s poděkováním za dlouholetou spolupráci a všestrannou podporu básnické tvorby“. Jubilejní charakter má i medailon o výtvarné činnosti oslavenkyně, včetně soupisu získaných cen. Zde aktuálně připomeňme především její tvorbu spjatou s poezií (vedle knížek R. Schuldové ilustrovala opakovaně mj. knihy Ivany Horákové, Karly Erbové a Petra Šváchy). O dosavadní rozsáhlé nejen slovesné tvorbě R. Schuldové vypovídá v závěru publikace soupis i jejich děl hudebních (autorka je i hudební skladatelka a klavírní pedagožka).

V *Dotecích* měkké pastelové tóny většiny fotoinformelů dokonale podporují náladu básní duchovní lyriky, v níž básnířka ztišeně vyjadřuje touhu po světle, jež nás přesahuje, svou víru v boží lásku a řád a svou naději v ustálení pozitivních hodnot lidského života. Prostým nerýmovaným volným veršem říká, že „všechno vzniklo z naděje“, že „z nížin lze jen / hledět vzhůru“ a že „každý z nás má nablízku svého anděla“. Vyzívání krásy je spjata s pokorou, s modlitbou jako spojením mezi člověkem a nebem, ale též s poznáním sebe sama, kdy „pouhá myšlenka / přenese naše těla // do neskutečné dálky“. Modlitba je mocná, ale básnířka ví, že touha lyrického subjektu má přirozenou, lidskou míru, že „Dědictví ptačích zpěvů / je studnou / naší inspirace“ a že „I Slunce / zná strach z vyhasnutí / a varuje lkara / před přílišnou touhou“. Poezie *Doteků* hledá životní sílu v něze a pokoře.

Sbírka nabízí nejen spojení slova a výtvarného gesta, ale básní o „Dívce s vlasy jako len“ také představu Debussyho skladby. Její flétnová kantiléna je pro básnířku „věčný prelud impresionismu / v bdění i ve snech // vnímaný jako jemnost / prýstíci z nebe / nepřetržitá bohoslužba / jako život...“

Doteky písní Romany Schuldové jsou autorčinou básnickou modlitbou za harmonii člověka a světa.

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Mluví s básníky zaživa

Začněme od začátku: prachatická rodačka Martina Kastnerová už dlouhá léta žije a působí v Plzni, kde přednáší na Filozofické fakultě Západočeské univerzity a postupně vydala celou řadu odborných knižních studií, z nichž upozorníme alespoň na starší autorčino teoretické zamyšlení nazvané *Poezie jako vyprávění příběhů* (2018). Uveřejnila ho stejně jako některé jiné své „akademické“ práce v renomovaném nakladatelství Pavel Mervart (sídlicím ve východočeském Červeném Kostelci) a pak se nikoli náhodou přihodilo to, co se nejspíše přihodit mělo a mohlo se přihodit už i dřív: u téhož Pavla Mervarta vydala Kastnerová v loňském roce rovněž svůj výsostně zralý básnický debut, pro nějž si zvolila nemálo atraktivní a dosti nezvyklý název, totiž: *Kdybys mě zabil, stejně bych neexistovala*.

Nebude nikterak na škodu, když si připomeneme, co praví o této první básniřčině sbírce Martina Blažeková, která soudí, že „poezie Martiny Kastnerové ukazuje, že lidský prožitek nelze chápat pouze jako vnitřní realitu reflektovanou v realitě vnější, ale jako dynamický pohyb mezi vnitřkem a vnějškem, cizím a vlastním, nalezeným a vytvořeným. Sbíрка čtenáře vyzývá k tomu, aby přemýšlel o vztahu mezi konkrétními lidskými zkušenostmi a jejich metafyzickým charakterem, který je zároveň součástí zkušenosti samotné.“ Nepochybně výstižně řečeno, zároveň také nadmíru učeně řečeno: skutečně jde o sofistikované básnické dílo, nikoli kupříkladu o dílčí vzorek významových sítí nebo rozmanitých způsobů přenosu vědění. Nakolik však daná sbírka obstojí z pohledu literární kritiky?

Ani v jejím interpretačním hájemství se žádnými superlativy nemá hýřit, leč konstatujme bez váhání, že v případě básní zařazených do sbírky *Kdybys mě zabil, stejně bych neexistovala* kráčí nejenom na první pohled o mimořádně pokročilé básnické vyjádření, opírající se o suverénní poetickou dikci a nejednou také o fascinující poetickou invenci. Autorka ve své prvotině nabídla či předložila čtenářům neobyčejné expresivní a emocionální, navíc temperamentně strukturovanou skladbu. S nevídanou bravurou do svých textů zcela přirozeně začleňuje i pasáže, které mohou zčásti vyznívat také jako básně v próze. A nejen to: její debutová sbírka se jako celek zdá natolik hypnotická, až se můžeme nadmíru oprávněně tázat, zda v ní v rovnocenném souzvuku souběžně nedominuje epické i lyrické básnění. Anebo zda se v této sugestivní knize veršů nakonec autorkou cílevědomě nepředkládá obojí a potom máme co činit s harmonickou prezentací nové západočeské básnické osobnosti.

Třebaže lyrizující roviny v autorčiných strofách vesměs vyznívají jako rozmyslné hovory k sobě i k jiným, celek sbírky se dá s určitou nadsázkou charakterizovat i jako pokus o svého druhu průmět filosofické lyriky. Pochopitelně nemáme na mysli nějaké banální, vpravdě mainstreamové mudrosloví, to v žádném případě, o to zřetelněji totiž jde o temperamentní autorské rozjímání nad přítomným člověkem a přítomným světem. Nevzniklo ve vzduchoprázdnu ani v příslovečném prázdném či stojatém čase, jelikož vychází z konkrétního kontextu soudobého českého básnictví. Ovšem v bytostné návaznosti na jeho nejinspirativnější tradice, usilující o krásu a hloubku básnické řeči. Takto je možno hned zkraje sbírky přijmout autorčino ujištění, že „nemluví s básníky zaživa“. Jenže mluví.

Vyvarujeme se ukvapených výroků či verdiktů, podle nichž v případě sbírky *Kdybys mě zabil...* jde o takřečenou holanovskou sbírku, tak prostinké to kategoricky není. Nicméně se autorčina prvotina dá reflektovat i jako zčásti zastřený, zčásti opožděný a především víceméně nepřímý, výrazně nadčasový hold klasické poetice Vladimíra Holana a jeho filosofii básnického díla. Martina Kastnerová s Holanem „mluví zaživa“, aniž by se o něm zmínila, aniž by ho jakkoli okatě a vědoucně následovala, mezi jejím tvořením a odkazem Holanovým zeje neuvěřitelně dlouhé půlstoletí, nicméně v její knize veršů cítíme a rozpoznáváme akord nevšedního duchovního souznění. Také její sbírka by se ostatně mohla jmenovat *Noc s Ofélií*: vždyť snad jen holanovská stejně jako kastnerovská *Ofélie* by mohla jakoby mezi řečí zamyšleně a možná tuze nepřítomně prohodit, že „sedím ti na klíně a rozpadám se v noc...“ Baže, je to nejspíše další z bezpočtu důkazů, že Martina Kastnerová mluví s básníky zaživa.

Nelze popřít, že básně tvořící tuto sbírku také do nějaké míry tlumočí nebo alespoň opatrně naznačují poněkud zastíraný nebo vědomě zamlžený básnířčin estetický vývoj, možná se však mýlíme a autorka se pouze rozhodla uspořádat svou prvotinu prostřednictvím šestice básnických oddílů, které přitom někdy mají poněkud odlišné žánrové i stylové zaměření. Potom se jistěže nabízí otázka, zda je autorka výrazně přesvědčivější v textech, které vyznívají jako staccato jednotlivých expresivních, ne-li existenciálních obrazů, anebo jsou středobodem jejího vyjádření texty, které v poněkud větším stupni inklinují ke zmíněnému „vyprávění příběhů“: pravděpodobně tam i onde platí, jak již bylo řečeno, že dramatické epično se zde spontánně snoubí s působivým lyričnem. „Nejsem nic než ztracené slovo,“ praví se v její básni *Stvoření*. Jenže je přímo neuvěřitelné, s jakou tvůrčí elegancí je Kastnerová nalézá, a to i tehdy, kdy se kolikrát přimykáme „k věčnosti jako ke korytu / zděšení vlastním odrazem“.

IVO FENCL

Vičarovy Hlasy

Napsat knihu povídek je kumšt, a jde-li o povídky takřka okultní, chce to fantazii. Každý sice během života zažijeme záhady, kdy se nám zastaví rozum, ale bývá to pár příhod. Ne víc. Zvláště oblíbené jsou duchařiny v Anglii a maně si vybavuji povídku Roberta Hughha Bensona Pozorovatel, která česky vyšla v jeho knize Neviditelné světlo. Hrdina zabije v hustém porostu ptáčka a náhodně spatří ve větvích tvář, která se při pohledu na tělíčko šklíbí štěstím. V hrůze odnese mrtvé tělíčko daleko do srdce luk.

Ivan Vičar píše podobné prózy, při kterých mrazí, a jenom náboženská poučení si nechává od cesty. (Ivan R. Vičar: Hlasy. Nakladatelství Věra Nosková – Klika. 2025.) Ivan R. Vičar je zde autorem deseti takových próz. Je tu setkání malé Johanky s její babičkou, která ale umřela ještě před dívčíným narozením. Je tu (povídka Šaman) předtucha, že se na jistém místě převrátí loď. V titulním příběhu se jedná o poklad, který zůstal pod sklepní dlažbou po velmi dávném (1604) požáru. „Ty dva hlasy patřily rychtáři a radnímu. Jen se hádali, jestli mají hasit svoje domy nebo zachránit pokladnu a cennosti města...“ Povídka František je děsuplný pohled na muže bloudícího nemocnicí, jemuž se ztratila manželka. Nebo se mu jenom vypařila paměť? Anděl je hrdinou jiného příběhu, ale kdo se vlastně pod jeho kostýmem skrývá? Marie z dalšího příběhu sice zemře, ale přesto ráno vstane, aby splnila vše to, co plnila 23 předchozích let. Pan Ignác nás vrátí do času roušek a jedné zlé nemoci – koronaviru...

Knihy není ryzí fantastikou, dotýká se nicméně života skutečného a momentů uvnitř žití, které si pouze nepřipouštíme. Zakroutíme nad nimi hlavou a pálíme si to dálnicí dál, většinou. „Vlastně se to nestalo,“ ujistí se každý s odstupem. „Je to blbost. Je to omyl. Bylo to mé přehlédnutí. Provedl jsem chybný výkon.“ A zdráháme se uvěřit. Je přitom až překvapivě těžké podobné příběhy zachytit nepřekroucené a neudělat z nich banální horor. Ivan Vičar to dokázal.

Ale ještě k autorovi. Je absolventem ekonomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně a pracoval celý život jako ekonom a auditor. Od mládí dobře kreslil. V Českém lese pak provozoval penzion – jeho budování líčí kniha Robinsoni na Pivoni (2016), která je zajímavá tím, že jsou zde manželé Vičarovi líčeni z pohledu vlastního psiska. Ivan Vičar napsal čtrnáct knížek a jeho Faustovi a Zuzance (knihy první) je letos dvacet let. Následoval mimo jiné deset už roků starý román Tsunami (2015) a několik básnických sbírek. A třebaže jsou tyto knížky vzorně distribuovány Kosmasem i dalšími řetězci, k dostání se najdou taky v galerii Bonifác ve Lhotě u Plzně.

VLADIMÍR NOVOTNÝ

Neznámý muž z Chebu

Kdyby šlo o jedinou knižní publikaci, byli bychom v náramném pokušení pojednat o ní jako o jedné z „pozapomenutých knih“ a oživit jejím prostřednictvím nepravidelnou rubriku na stránkách Plže. Je to však složitější a možná nebude nadsázkou, když budeme mluvit o téměř neznámém autorovi. Vskutku o skoro neznámém, ačkoli dlouhá desetiletí žil v západních či severozápadních Čechách a je tvůrcem více než desítky beletristických knih. Možná však již ponejvíce zapomenutým. Žije ještě?

Máme na mysli spisovatele, básníka a fotografa Miroslava Mráčka, který se narodil 16. srpna 1934 ve vzdálených Želečicích u moravského Kyjova a dětství prožil v blízkém Bzenci, v němž absolvoval školní docházku – načež celou řadu svých knih sepsaných v pozdním věku věnoval právě bzeneckému dětství na moravském Slovácku. Poté pracoval jako kvalifikovaný lesník a knihovník (absolvoval vzdělávací kurzy v obou oborech), leč posléze zakotvil v Mariánských Lázních a především v Chebu. Právě v tomto starobylém městě pyšnicím se slavnou falcí žil bezmála čtyři desetiletí: od roku 1963 až do roku 2002, aby se posléze navrátil na rodné Slovácko a v Bzenci založil vlastní nakladatelství Moravikum art, poté MM art Bzenec.

Leč vraťme se k chebským rokům Miroslava Mráčka a přiznejme, že přístupné informace nejsou nikterak ucelené. Dočítáme se, že autorovy první básně „vyšli“ – ano, opravdu „vyšli!“ – již v almanachu Rozlet z roku 1954, což určitě nebyl žádný rozlet. Bohumil Jirásek ho však uvádí mezi prvními členy významné plzeňské skupiny Červen 63! Mráčkovou literární prvotinou se stal diptych Člověk, jaký je, který přišel na svět roku 1977. Údajně byl po roce 1969 perzekuován a publikoval pod pseudonymem, což je v rozporu s tvrzením, že poté pravidelně publikoval v Literárním měsíčníku, Vlastě nebo i ve Večerní Praze. Zřejmě působil jako fotoreportér a věnoval se fotografiím aktů. A nejen to: už v osmdesátých letech uveřejnil několik samostatných knih, což nemá s perzekucí nic společného: vesměs šlo o tvorbu pro děti a z valné části se jejich děj odehrával na Slovácku. Zejména na Bzenecku, kdeže na Chebsku.

Stejně ale jde o neznámého muže z Chebu, který po 1989 už nevstoupil do Střediska západočeských spisovatelů (na rozdíl od chebského Václava Jiříka). Na Slovácku vydával knihu za knihou, jejich názvy však způsobují určité rozpaky: Kozi princezna, Přítelkyně a poustevnice, Moravanky před zpovědí nehřeší... Kdoví jestli! Sečteno a zváženo, Cheb si budeme dál spojovat především s literáty jako Vojtěch Němec nebo Viktorie Rybáková. V případě slováckého prozaika a jeho chebského období půjde pohříchu jen o zapomenutý mráček.

AUTOŘI PLŽE

Stanislav Bukovský (1944 Plzeň) - výtvarník a publicista

Ivo Fencel (1964 Plzeň) - strážný, prozaik a publicista, žije ve Starém Plzenci

Jan Frána - Hafran (1965 Plzeň) - manažer, prozaik

Martina Kastnerová (1981 Prachatice) - akademická pracovnice, básnířka, žije v Plzni

Peggy Kýrová (1970 Plzeň) - referentka, překladatelka, prozaička a publicistka

Ladislava Lederbuchová (1949 Plzeň) - bohemistka, literární kritička

Vladimír Novotný (1946 Praha) - bohemista, literární kritik, žije v Chodouni

Tereza Olbrichtová (1987 Plzeň) - cukrářka a spisovatelka - prozaička

Barbora Salátová (1983 Plzeň) - projektantka a spisovatelka - prozaička

Gabriela Špalková (1971 Plzeň) - publicistka, prozaička

Jan Valeš (1961 Plzeň) - policista, prozaik, žije v Holýšově

Vhrsti (1970 Rokycany) - výtvarník, ilustrátor, prozaik, publicista, žije ve Strašicích

V PŘÍŠTÍM ČÍSLE ČTĚTE

Letní čtení s prózami Jana Frány a Petra Pávka

i poetickou legrácku Radovana Lovčího.

A další...

TIRÁŽ

Plž – Plzeňský literární život

Ročník XXV. č. 6, červen 2026

Náklad: 230 ks. ISSN 1213-9890

Vydává Knihovna města Plzně, p.o.

Redakce: Jana Horáková,

e-mail: horakovaj@plzen.eu, tel.: 378 038 206

Listy Ason-klubu: Helena Šlesingerová,

e-mail: slesingerova@plzen.eu, tel.: 378 038 200

Knihovna města Plzně, B. Smetany 13,
301 00 Plzeň, www.knihovna.plzen.eu

Číslo 6 sestavila Jana Horáková

Korektury: Vladimír Gardavský

Obálka, grafická úprava a typografie:

Miloslav Krist - ArtKrist

Tisk: MK-tisk, Miroslav Kratochvíl,

Cukrovarská 8, 301 00 Plzeň

Vydávání je povoleno

Ministerstvem kultury ČR

Evidenční číslo periodického tisku:

MK ČR E 13766

Knihovna **Plzeň**